

Abstrakt

Tato disertační práce se zabývá lidskými estetickými preferencemi živočišných druhů, a to i z pohledu antropologického a ochrany přírody.

Přestože v poslední době vznikly práce dokládající fakt, že lidé mnohem ochotněji podporují ochranu druhů, které se jim líbí, byly estetické preference živočišných druhů dosud velmi málo studovány. Chyběly především kvantitativní analýzy na jemnější taxonomické škále. Tak vznikla myšlenka otestovat lidské preference hadů (později také napříč hlavními skupinami obratlovců) a pokusit se změřenou preferencí vysvětlit ochranné úsilí reprezentované chovy celosvětové sítě zoologických zahrad. Ukázalo se, že faktory spojené s atraktivitou zvířete, tedy změřená preference a velikost těla, určují velikost populace druhu v zoologických zahradách, a to u savců, ptáků i plazů. Naopak zařazení do seznamu IUCN nemá na chovanost daného druhu vliv.

Abychom zjistili, zda se naměřené hodnoty vztahují pouze na testovanou populaci českých studentů, či je možno o nich skutečně uvažovat jako o obecně platných lidských preferencích, provedli jsme stejný test s hroznýšovitými hady v osmi kulturách na pěti kontinentech. Z mezikulturních studií zvířecí estetiky zatím vyplynuly především mezikulturní rozdíly, například se ukázalo, že terminologie, která je v dané kultuře věnovaná vzhledu zvířete, určuje rozpoznávání jeho částí, vzoru, apod. Rozdíly byly potvrzeny také v rozpoznávání barev, které právě u hroznýšovitých hadů hrají významnou roli. My jsme, navzdory značné rozdílnosti testovaných kultur, objevili značnou shodu mezi respondenty. Je to netriviální zajímavý výsledek, který naznačuje, že naše estetické preference ostatních druhů (minimálně hadů) jsou součástí „human mind“, mechanismů a schopností, které se vyvinuly před disperzí člověka z Afriky a rozrůzněním lidských kultur. Tuto představu podporují i výsledky testů dětských preferencí hadů, které se s dospělými do značné míry shodovaly.

Z pokusů určit, které vlastnosti zvířete předpovídají lidský zájem a oblibu, byly zatím nejvíce diskutovány juvenilní tělesné proporce, proporce blízko průměru a nápadné zbarvení. My jsme se také pokusili určit, co způsobuje naměřené preference. To nám umožnily analýzy preferencí hadů jako blízkce příbuzných skupin zvířat s relativně jednotným morfotypem, ale stále značnou a kódovatelnou variabilitou vzhledu. Ukázalo se, že preference určují především některé barvy a tvar hlavy. Aposematický vzor testovaných korálovek byl rozeznán jako varovný signál (zvyšoval strach), a to při pohledu na celé zvíře ale nikoliv jen na jeho částí (hlava, vzor).

Zajímavé je, že respondenti hodnotili svůj strach z jednotlivých hadů a jejich krásu jako dvě nezávislé emoce, které spolu nekorelují. Obě hodnocení, tj. preference i strach, jsou dvou-dimenzionální a doprovází je kategorizace daných druhů. Ta se pravděpodobně děje první, a pak teprve respondenti určují krásu, tedy její osu a orientaci. V neposlední řadě jsme také prokázali, že fotografie plně nahrazují živá zvířata, neboť respondenti obojí řadí velmi podobně.